

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

**Politické aspekty územní samosprávy – volební
chování obyvatel ve městě Jičín**

Radek Žalský

© 2015 ČZU v Praze

Politické aspekty územní samosprávy – volební chování obyvatel ve městě Jičín

Political Aspects of Local Government – Voting Behaviour of Inhabitants in Jičín

Souhrn

Diplomová práce se zabývá analýzou voleb a volebního chování obyvatel obce Jičín v období 2002 – 2014. Volební chování voličů je zkoumáno na volebních výsledcích voleb do obecního zastupitelstva. V práci se zjišťuje, zda platí, že příslušníci socioekonomických skupin obyvatelstva, kteří se řadí do nižších pater sociální struktury, podporují levicové strany, přičemž politická orientace voličů z vyšších vrstev má naopak pravicový charakter. Zda inklinují obyvatelé Jičína spíše k pravicovým hodnotám a zda míra stability volebního chování občanů města Jičín je vyšší v případě pravicových stran. V diplomové práci bude představen samotný okres Jičín z geografického a socioekonomického hlediska. Práce dále hledá souvislosti mezi strukturálními charakteristikami obyvatelstva obcí regionu a volebními výsledky sledovaných politických subjektů. Struktura voličů levice a pravice. Popis voleb, základní funkce voleb, popis základních technik voleb, volební práh.

Klíčová slova: volby; volební chování; volební právo; volební systém; volební výsledky; obec; politické strany

Teze

Tato diplomová práce se pokouší nalézt odpověď na otázku, zda a případně z jakého důvodu, došlo v průběhu volebních období od r. 2002 do r. 2014 k významným změnám volebních preferencí při volbách do obecního zastupitelstva ve městě Jičín. Budou potvrzeny či vyvráceny následující hypotézy:

Hypotéza 1: Existuje přímá spojitost statusu jedince s jeho volebním chováním? Platí, že příslušníci socioekonomických skupin, kteří se řadí do nižších pater sociální struktury, podporují levicové strany, přičemž politická orientace voličů z vyšších vrstev má naopak pravicový charakter?

Hypotéza 2: Inklinují obyvatelé Jičína spíše k pravicovým hodnotám?

Hypotéza 3: Je míra stability volebního chování občanů města Jičín vyšší v případě pravicových stran?

Výzkum volebního chování voličů vycházel jednak z výsledků komunálních voleb v obci Jičín, a dále z výsledků dotazníkového šetření náhodného vzorku respondentů. Tyto dva zdroje byly vzájemně porovnány a byla provedena analýza získaných dat.

Nejprve byly analyzovány volby v letech 2002 - 2014 do zastupitelstva obce Jičín. Bylo sledováno, jakým způsobem se proměnily preference obyvatel města, a které politické celky dominovaly. Nakonec proběhlo posouzení volební nálady z roku 2014, načež byly přednostně aplikovány poznatky z dotazníkového šetření.

V Jičíně byla sociální vrstva definována na základě příjmu, vzdělání a pracovní pozice, které uvedli respondenti ve svém dotazníku.

Z tabulky č. 17 - Volební podpora stran podle dosaženého vzdělání - vyplývá, že obyvatelé se základním vzděláním či s vyučením bez maturity inklinují k levicovým stranám, podporují Českou stranu sociálně demokratickou a Komunistickou stranu Čech a Moravy. Naopak lidé s vyšším vzděláním, s maturitou, nástavbou a vysokou školou volí naopak pravicově zaměřené strany. Stejně patrný je výsledek z tabulky č. 18 - Volební podpory dle výše příjmu. Levicové strany ČSSD a KSČM mají největší podporu mezi nižší a střední

nižší třídou, které stranám odevzdaly nejvíce hlasů. Naopak vyšší sociální třídy s vyšším finančním příjmem dávají přednost pravicovým stranám. Zlom nastává pouze u tříd s platy od 25 tisíc korun nahoru, kdy jsou hlasy distribuovány více rovnoměrně mezi všechny strany, i tak však můžeme pozorovat určitou inklinaci k pravicovým celkům. Z tabulky č. 19 je patrné, že vyšší profesní zařazení inklinuje k pravicovým politickým stranám, naopak nižší profesní pozice volí levicové celky, které mají ve svých programech sociální politiku.

Vše výše uvedené tedy potvrzuje Hypotézu 1, že existuje přímá spojitost statusu jedince s jeho volebním chováním. Platí, že příslušníci socioekonomických skupin, kteří se řadí do nižších pater sociální struktury, podporují levicové strany, přičemž politická orientace voličů z vyšších vrstev má naopak pravicový charakter.

Politické strany kandidující v zastupitelských volbách byly řazeny na osu pravice-levice dle jejich volebního programu a oficiálního zařazení. Na základě poznatků jsou tedy vlevo zařazeny KSČM, ČSSD, vpravo stojí naopak ANO 2011, Volba pro město, Jičínský demokratický klub, ODS. Výjimku tvoří KDU-ČSL, Strana Zelených, Patrioti a Unie svobody-demokratická unie, které jsou převážně středovými stranami. Již toto rozvržení stran je samo o sobě vypovídající, neboť pravicové strany dominují i ve stranickém pluralitním systému.

Téměř polovina respondentů se zařadila na ose do pravicových hodnot, což je v souladu s volebními výsledky do zastupitelstva v obci Jičín v posledních volbách – Tabulka č. 20. Necelá třetina smýšlí středově, což také odpovídá novým hnutím, které se svými hodnotami řadí jak do levice, tak i pravice. Naopak levicová podpora má klesající charakter. Hypotézu 2, že obyvatelé Jičina inklinují spíše k pravicovým hodnotám, můžeme považovat za potvrzenou.

Největší stabilitou se ve volbách do zastupitelstva obce Jičín vyznačují Česká strana sociálně demokratická a Komunistická strana Čech a Moravy – Tabulka č. 21. Oba politické celky mají od roku 2002 stabilní pozici v zastupitelstvu obce, obě strany získaly ve všech volbách mandáty v rozmezí dvou až čtyř. Jedná se o velké strany, které si drží své postavení na celorepublikové úrovni. Z těchto velkých stran však v posledních dvou volbách neuspěla KDU-ČSL. O volební stabilitě se dalo v roce 2002, 2006 a 2010 mluvit i u Občanské demokratické strany, ta však ve volbách v roce 2014 neobhájila svoji pozici. To však bylo

zapříčiněno politickými skandály a vůbec velkými změnami v politickém uspořádání v České republice. Obecně můžeme říci, že ODS prohrála boj s novými pravicovými celky a občané dali přednost právě jim.

Mnoho hlasů v posledních volbách získaly nové politické celky, a to Sdružení pro Jičín, Patrioti, ANO 2011 a Jičínský demokratický klub.

Hypotéza 3, že míra stability volebního chování občanů města Jičín je vyšší v případě pravicových stran tedy potvrzena nebyla, neboť stabilita volebního chování obyvatel byla potvrzena pouze ve vztahu k levicovým stranám.

Seznam použitých zdrojů:

KOPŘIVA, R. Vliv komponent volebního systému na volební chování. Agris [online]. [cit. 25. 10. 2015]. Dostupné z:

http://www.agris.cz/Content/files/main_files/75/152936/183Kopriva.pdf

ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada, 2010. s 224. ISBN 9788024730615

LINEK, L. Rostoucí sociální nerovnosti ve volební účasti v Česku v letech 1990-2010. Centrum pro výzkum veřejného mínění [online]. [cit. 25. 10. 2015]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c3/

ČMEJREK, J. *Obce a regiony jako politický prostor*. 1. vyd. Praha: Alfa, 2008. s. 32. ISBN 978-80-87197-00-4

ADAMOVIČ, K., KŘÍŽKOVSKÝ, L. *Politologie*. 1. vyd. Praha: CODEX Bohemia, 1997. s. 381. ISBN 8085963221

ŠARADÍN, P., OUTLÝ, J. *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. s. 48 ISBN 80-244-0798-1

Přílohy:

Tabulka 17: Volební podpora stran podle dosaženého vzdělání

Nejvyšší dosažené vzdělání	ANO 2011	Volba pro město	Patrioti	Jičínský demokratický klub	ČSSD	KSČM	Jiné
Základní	-	1	-	-	8	6	1
Vyučen bez maturity	1	2	5	3	6	9	3
Vyučen s maturitou	5	6	3	9	10	6	2
Střední maturitou	22	15	17	6	1	-	-
Nástavba VOŠ	4	5	6	1	1	1	1
Vysokoškolské	5	6	3	4	3	1	-
Celkem	37	35	34	23	27	23	8
Celkem %	20%	19%	18%	12%	14%	12%	5%

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tabulka 18: Volební podpora podle výše příjmu

Příjem	ANO 2011	Volba pro město	Patrioti	Jičínský demokratický klub	ČSSD	KSČM	Jiné
0 - 5 000 Kč	-	-	-	-	4	8	1
5 001 - 10 000 Kč	-	1	2	1	11	8	2
10 001 - 15 000 Kč	9	10	9	7	8	6	3
15 001 - 20 000 Kč	12	7	13	7	-	-	-
20 001 - 25 000 Kč	8	9	5	2	-	-	2
25 001 - 30 000 Kč	4	5	4	4	2	1	-
nad 30 000 Kč	4	3	1	2	2	-	-
Celkem	37	35	34	23	27	23	8
Celkem %	20%	19%	18%	12%	14%	12%	5%

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 19: Volební podpora podle profesního zařazení

Pracovní pozice	ANO 2011	Volba pro město	Patrioti	Jičínský demokratický klub	ČSSD	KSČM	Jiné
1. Zákodárci a řídící pracovníci	1	-	-	2	-	1	-
2. Specialisté	4	5	2	2	-	-	-
3. Techničtí a odborní pracovníci	3	4	4	3	-	-	1
4. Úředníci	6	5	6	2	2	1	-
5. Pracovníci ve službách a prodeji	14	15	14	8	5	2	-
6. Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství aj.	1	2	-	-	2	-	1
7. Řemeslníci a opraváři	3		1	1	2	-	1
8. Obsluha strojů, montéři	-	-	-	-	4	6	-
9. Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	5	4	7	5	12	13	3
10. Zaměstnanci v ozbrojených silách	-	-	-	-	-	-	2
Celkem	37	35	34	23	27	23	8
Celkem %	20%	19%	18%	12%	14%	12%	5%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO). ČSÚ [online] © Český statistický úřad 2015 [cit.6.11.2015] Dostupné z:

https://www.czso.cz/documents/10180/23172001/metodicka_prirucka_1.pdf/1607eef6-476b-47b6-af64-a426699ac52a?version=1.0

Tabulka 20: Zařazení respondentů na ose pravice-levice

Zařazení na ose pravice-levice	Počet respondentů	% respondentů
Levice	60	34%
Střed	29	17%
Pravice	85	49%
Celkem	174	100 %

Zdroj: Vlastní zpracování.

Tabulka 21: Volební výsledky

Politické strany a sdružení v obci Jičín	Rok 2002	Rok 2006	Rok 2010	Rok 2014
ODS	8	10	6	
ČSSD	3	3	4	2
KSČM	3	2	2	2
KDU - ČSL	3	2		
Sdružení KDU –ČSL, NK			2	
Unie svobody – Demokratická unie	2			
Volba pro město		2	3	2
SNK Evropští demokraté		1		
Nezávislí		1		
TOP 09			2	1
Sdružení nezávislých	2			
Věci veřejné			2	
Sdružení pro Jičín				3
Sdružení ODS a NK				2
ANO 2011				3
Patrioti pro Jičín				3
Jičínský demokratický klub				3

Zdroj: Vlastní zpracování.